

Sygn. akt I C 547/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2019 r.

Sąd Rejonowy w Jaśle I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Dorota Myśliwiec

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Maria Otrębska

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2019 r. w Jaśle

przy udziale

sprawy z powództwa U. B.

przeciwko Z. G. prowadzącemu działalność gospodarczą: Z. G. Zakład Budowlany (...) w D. NIP (...)

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Z. G. prowadzącego działalność gospodarczą: Z. G. Zakład Budowlany (...) w D. NIP (...) na rzecz powódki U. B. kwotę 1.533,59 zł (tysiąc pięćset trzydzieści trzy złote 59/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 marca 2018 roku do dnia zapłaty;

zasądza od pozwanego Z. G. prowadzącego działalność gospodarczą: Z. G. Zakład Budowlany (...) w D. NIP (...) na rzecz powódki U. B. kwotę 947 zł (dziewięćset czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 547/18

Uzasadnienie wyroku z dnia 26 marca 2019 r.

Powódka U. B. w pozwie skierowanym przeciwko Z. G. – (...) Zakład (...) w D. domagała się zasądzenia kwoty 1533,59 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu oraz zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając powyższe żądanie wskazała, że w dniu 29.11.2017 r. w J. przy ulicy (...) pozwany prowadził roboty budowlane polegające na remoncie dachu. W trakcie tych prac doszło do upadku ze szczytu budynku elementów pokrycia dachowego, które uszkodziły samochód powódki O. (...). Łączna wysokość szkody wynosi 1533,39 zł (kosztorys E.). Powódka zgłosiła szkodę pozwanemu, ale ten skierował ją do ubezpieczyciela C. T..U. S.A. (...) odmówił wypłaty z uwagi na fakt, że tego typu zdarzenie nie wchodzi w zakres jego odpowiedzialności odszkodowawczej. W tej sytuacji powódka zwróciła się o rekompensatę szkody bezpośrednio do pozwanego, który jednak odmówił zapłaty.

Powyższe roszczenie powódki zostało uwzględnione nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym o sygn. akt I (...)w dniu 25 kwietnia 2018 r.

W sprzeciwie od tego orzeczenia pozwany wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Jednocześnie wnosił o przypozwanie w trybie art. 84 k.p.c. C. T..U. S.A. (...), wskazując, że w okresie, w którym miało miejsce zdarzenie pozwany posiadał ochronę ubezpieczeniową we wskazanym towarzystwie, obejmującą tego rodzaju ryzyko.

Niezależnie od powyższego zakwestionował swoją odpowiedzialność na podstawie art. 435 k.c. podnosząc, że nie prowadzi przedsiębiorstwa wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody. Podnosił również, że w dniu zaistnienia szkody na terenie J. wystąpiły skrajnie silne wiatry, które wyrządziły liczne szkody. Okoliczność ta może wskazywać na wystąpienie siły wyższej, która wyłącza odpowiedzialność pozwanego.

Zawiadomione o procesie C. T..U. S.A. (...) nie zgłosiło swojego udziału w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka U. B. zamieszkuje w bloku przy ulicy (...) w J.. W dniu 29.11.2017 r. powódka udała się wraz z mężem jego samochodem do R.. Samochód powódki stał w tym czasie zaparkowany pod blokiem w miejscu do tego wyznaczonym.

Kilka dni wcześniej w obrębie bloku prowadzone były prace remontowe, prowadzone przez firmę pozwanego. Pracownicy pozwanego wykonywali roboty budowlane na niskim budynku parterowym, przylegającym do bloku, polegające na rozebraniu konstrukcji dachowej, nadbudowie dwóch kondygnacji i pokryciu nowym dachem. Teren przy tym budynku w czasie prac zagradzany był taśmą, jednak taśma ta na sobotę i niedzielę była zrywana, a mieszkańcy na teren robót wjeżdżali i parkowali samochody. Firma pozwanego nie pracowała w soboty i niedziele.

Po powrocie z R. powódka z mężem zastali wokół remontowanego budynku porozrzucane fragmenty blachy. Wiał wówczas silny wiatr. Po obejrzeniu terenu wokół jej samochodu zorientowała się, że został on uszkodzony przez uderzenie blachą – uszkodzeniu uległa antena dachowa, drzwi przednie, dach i tylna kłapa. Powódka z mężem zawiadomili Policję, która po przybyciu na miejsce zdarzenia sporządziła notatkę urzędową. Zawiadomili również spółdzielnię. Niezwłocznie po tym pozwany otrzymał telefon ze spółdzielni, że jakieś elementy leżą z budynku, przy którym były wykonywane prace budowlane - była to niedziela po południu. Pozwany przyjechał na miejsce z synem, nadal wiał silny wiatr, a na trawniku wokół budynku leżały kawałki blachy. Niektóre fragmenty miały wielkość około 1 m².

Pozwany po zgłoszeniu mu faktu, że samochód powódki uległ uszkodzeniu, nie kwestionował odpowiedzialności firmy za to zdarzenie, wychodząc z założenia, że ubezpieczyciel pokryje zaistniałą szkodę (k. 31). Końcowo udostępnił powódce dane jego polisy w celu zgłoszenia szkody.

Pozwany prowadzi działalność gospodarczą jako Z. G. Zakład (...) w D., będąc jednocześnie współnikiem spółki cywilnej z synem T., a obecnie synem A..

Zatrudnia około 12 osób. Zasadniczy przedmiot działalności pozwanego to roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych. Firma wykorzystuje w swej działalności narzędzia elektryczne i samochody. M. in. korzysta z wiertarek do mieszania klejów, czy do przykręcania gipsów. W firmie wykorzystuje się 4 samochody, które służą zarówno do przewozu osób, jak i do przewozu materiałów.

(przesłuchanie stron: pozwanego Z. G. – k.30/2-31, powódki U. B. – k.37).

W chwili zdarzenia pozwany posiadał ważną umowę ubezpieczenia małych i średnich przedsiębiorstw (...) Firma z tytułu odpowiedzialności cywilnej, potwierdzoną polisą typ (...) nr (...).

Powódka dokonała zgłoszenia szkody ubezpieczycielowi C. T..U. S.A. (...), które po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego szkody polegającej na uszkodzeniu pojazdu odmówił wypłaty odszkodowania, powołując się na brak winy ubezpieczonego. W toku postępowania likwidacyjnego wycenił jednak wartość szkody w pojeździe powódki na

kwotę 1533,59 zł. Kwota ta obejmuje koszty części zamiennych – 191,70 zł, materiału lakierniczego – 551,43 zł, a w pozostałym zakresie koszty robocizny.

(dowód: decyzja C. T..U. S.A. z dn. 24.01.2018 r. – k.24, kserokopia polisy nr (...) – k.22-23, informacja o kosztach naprawy C. V. (...) wraz z kosztorysem wykonanym w systemie E. nr (...)– k.4-6).

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny. Zarzuty strony pozwanej kwestionujące wysokość szkody podniesione dopiero na rozprawie Sąd – na zasadzie art. 503 § 1 zd.3 k.p.c. – pominął jako spóźnione (nie zostały zgłoszone w sprzeciwie od nakazu zapłaty), mając na uwadze, że pozwany nie podniósł żadnych okoliczności usprawiedliwiających niezgłoszenie tych zarzutów w sprzeciwie, a jednocześnie nie zachodzą żadne inne wyjątkowe okoliczności, które przemawiałyby za odstąpieniem od reguły prekluzji procesowej, wyrażonej w art. 503 k.p.c.

W tych okolicznościach spór miał charakter sporu co do prawa i sprowadzał się do oceny przesłanek odpowiedzialności pozwanego na zasadzie art. 435 k.c.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazuje się uzasadnione w całości.

Odpowiedzialność strony pozwanej za przedmiotowe uszkodzenie pojazdu powódki oparte jest na podstawie art. 435 § 1 k.c. tj. na zasadzie ryzyka.

W myśl art. 435 § 1 k.c. prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności. Należy przy tym pamiętać, że wymienione w art. 435 § 1 k.c. elementarne siły przyrody - energia elektryczna, para, paliwa, gaz - mają charakter jedynie przykładowy.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 55¹ k.c., przedsiębiorstwo jest zespołem składników materialnych i niematerialnych przeznaczonych do realizacji określonych zadań gospodarczych. Zakład zaś to jednostka organizacyjna przeznaczona do innych, określonych celów, niekoniecznie gospodarczych. Nie jest istotne, czy dana jednostka organizacyjna (przedsiębiorstwo lub zakład) posiada osobowość prawną. Bez znaczenia jest również jej tytuł prawny do przedsiębiorstwa lub zakładu.

Odpowiedzialność z art. 435 § 1 k.c. powstaje bez względu na winę (w znaczeniu subiektywnym) prowadzącego przedsiębiorstwo lub zakład, jak również bez względu na to, czy szkoda nastąpiła w warunkach zachowania bezprawnego.

Zaostrzona odpowiedzialność za szkody związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub zakładu zgodnie z art. 435 § 1 k.c. znajduje zastosowanie, jeżeli są one "wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody". Pojęcie to jest związane ze stroną technologiczną ich działalności. Zastosowana jako źródło energii "siła przyrody" powinna stanowić siłę napędową, od której zależy funkcjonowanie przedsiębiorstwa lub zakładu jako całości. Dotyczy tych przedsiębiorstw lub zakładów, których istnienie i praca w danym czasie i miejscu są uzależnione od wykorzystania sił przyrody i które bez użycia tych sił nie osiągnęłyby celu, dla którego zostały utworzone (vide wyrok z 18 września 2002 r. III CKN 1334/00, L.). Ocena, czy przedsiębiorstwo lub zakład należy do kategorii wskazanej w art. 435 k.c., jest dokonywana in casu z uwzględnieniem faktycznego znaczenia określonych technologii w działalności przedsiębiorstwa.

W orzecznictwie SN za przedsiębiorstwo (zakład) wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody uznawano np.: kopalnię, zakład górniczy lub przedsiębiorstwo górnicze, zakład gazownictwa, zakład przemysłowy emitujący substancje trujące, państwowy ośrodek maszynowy i spółdzielnię kółek rolniczych, przedsiębiorstwo posługujące się statkami powietrznymi do zabiegów agrotechnicznych, przedsiębiorstwo transportowe posługujące się mechanicznymi

środkami komunikacji, przedsiębiorstwo zajmujące się przesyłem energii elektrycznej, przedsiębiorstwo zajmujące się żeglugą morską, elektrownia, park wodny i właśnie przedsiębiorstwo budowlane (vide orzeczenie SN z 1 grudnia 1962 r., 1 CR 460/62, OSPiKA 1964, oraz wyrok SN z 11 marca 2004 r., II UK 260/03, OSNAPiUS 2004, Nr 21, poz. 377; post. SN z 29 stycznia 2008 r., I PK 258/07, L.).

Zgłaszane w niniejszej sprawie zarzuty pozwanego, podnoszące, że nie prowadzi on przedsiębiorstwa, o jakim mowa w art. 435 k.c. należy ocenić jako chybione. Zrozumiałym jest, z uwagi na stanowisko procesowe pozwanego, że w swoich zeznaniach minimalizuje on znaczenie „sił przyrody” wykorzystywanych w jego działalności, podając, że większość robót prowadzonych przy ulicy (...) w J. odbywała się z wykorzystaniem ręcznej pracy pracowników. Okoliczność ta – zdaniem Sądu – jest irrelevantna z punktu widzenia zasad odpowiedzialności z art. 435 k.c. które dla przypisania odpowiedzialności nie wymagają, aby szkoda w danym, konkretnym przypadku została wyrządzona bezpośrednio przez działanie sił przyrody.

Nie można – zdaniem Sądu - zgodzić się, że pozwany jako przedsiębiorstwo budowlane, w swej zasadniczej działalności jaką stanowią właśnie roboty budowlane, nie posługuje się siłami, o jakich mowa w art. 435 k.c. Mając na uwadze aktualne warunki techniczne i realia rynku branży budowlanej nie sposób przyjąć, aby obecnie przedsiębiorstwo budowlane mogło funkcjonować i wypełniać swój cel nie opierając swej działalności na pracy różnych maszyn (dźwigi, koparki, samochody, narzędzia) poruszanych silnikami elektrycznymi lub spalinowymi. Stopień posługiwania się takimi maszynami, czy narzędziami także i w tym konkretnym przedsiębiorstwie pozwanego – zdaniem Sądu - niewątpliwie uzasadnia uznanie go za przedsiębiorstwo "wprawianie w ruch za pomocą sił przyrody". Sam pozwany potwierdza, że w firmie wykorzystuje się 4 samochody oraz różne narzędzia silnikowe.

Przez "ruch przedsiębiorstwa" rozumieć należy - z kolei - każdy przejaw działalności przedsiębiorstwa, wynikający z określonej jego struktury organizacyjnej i jego funkcji usługowo-produkcyjnej, a związane z ruchem przedsiębiorstwa są szkody powstałe z każdej jego działalności, a nie tylko takiej, która jest bezpośrednio związana z działaniem sił przyrody i stanowi następstwo ich działania (wyrok SN z dnia 5 stycznia 2001 r., V CKN 190/2000, niepubl.; wyrok SN z dnia 13 grudnia 2001 r., IV CKN 1563/00, LEX nr 52720; wyrok SA w Poznaniu z dnia 13 listopada 2008 r., I ACa 714/08, LEX nr 518083). Pojęcie "ruchu przedsiębiorstwa" ujmowane jest więc szeroko. Wyrządzenie szkody przez "ruch przedsiębiorstwa lub zakładu" ma miejsce zarówno wtedy, gdy szkoda jest bezpośrednim skutkiem użycia sił przyrody i pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z niebezpieczeństwem wynikającym z zastosowania tych sił, jak i wtedy, gdy pozostaje w związku z samym tylko ruchem przedsiębiorstwa lub zakładu jako całości (wyrok SN z dnia 5 stycznia 2001 r., V CKN 190/00, LEX nr 52421).

Ryzyko to obciąża tego, kto prowadzi na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład i może liczyć na związane z tym korzyści. Jest to odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, która została istotnie zaostrzona przez ustawodawcę w porównaniu do odpowiedzialności na zasadzie winy.

Zgodnie z ogólnymi zasadami rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 k.c.), osoba żądająca odszkodowania udowodnić powinna wszystkie przesłanki jego zasądzenia. Przesłankami zaś odpowiedzialności, które podlegają udowodnieniu przez poszkodowanego, są: ruch przedsiębiorstwa, szkoda oraz związek przyczynowy między ruchem, a szkodą.

W zakresie szkody, art. 435 § 1 k.c. wyraźnie wskazuje, że kompensacji na jego podstawie podlegają szkody zarówno na osobie, jak i na mieniu. Kolejnym aspektem jest związek przyczynowy między ruchem przedsiębiorstwa i szkodą występuje wtedy, gdy szkoda nastąpiła w wyniku zdarzenia funkcjonalnie powiązanego z działalnością przedsiębiorstwa, choćby nie było bezpośredniej zależności między użyciem sił przyrody, a szkodą.

Ewentualny dowód wystąpienia okoliczności egzoneracyjnych tj. ograniczających odpowiedzialność z art. 435 § 1 k.c. spoczywa natomiast na pozwanym. Odpowiedzialność regulowana w art. 435 § 1 k.c. może zostać wyłączona bowiem jedynie przez wykazanie zaistnienia jednej z trzech przesłanek, a mianowicie: że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą prowadzący przedsiębiorstwo (zakład) nie ponosi odpowiedzialności. Dowód co do występowania jednej z tych okoliczności, zgodnie z ogólną regułą art. 6 k.c., obciąża

zdecydowanie prowadzącego przedsiębiorstwo (zakład) wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody, bowiem wywodzi on z tego skutek prawny w postaci uwolnienia od obowiązku naprawienia szkody.

W niniejszej sprawie powódka wykazała fakt zaistnienia szkody spowodowanej „ruchem przedsiębiorstwa” pozwanego, jak również wykazała wysokość szkody. Na tę okoliczność powódka przedstawiła kosztorys sporządzony przez ubezpieczyciela pozwanego w toku postępowania likwidacyjnego. Przyjęta w nim wycena nie nasuwała wątpliwości Sądu co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a wobec faktu, że pozwany nie kwestionował ani zakresu przyjętych uszkodzeń w pojeździe, ani też samej wyceny kosztorysu (jego zarzuty jako spóźnione Sąd pominął – art. 503 § 1 k.p.c.), Sąd uznał przesłankę wykazania faktu szkody i jej wysokości za spełnioną.

Należy podkreślić, że w niniejszej sprawie sprzeciw pozwanego, zgodnie z art. 503 § 1 k.p.c. był momentem wdania się w spór i tak jak przepis ten przewiduje pozwany w sprzeciwie powinien przedstawić wszystkie okoliczności i dowody na ich poparcie, związane z zarzutami skierowanymi przeciwko żądaniu pozwu i sposobem obrony. Niepodniesienie określonych okoliczności faktycznych na tym etapie podlegało ogólnym regułom obowiązującym w postępowaniu zwykłym m.in. wynikającym z art. 217 § 2 i 3 k.p.c.

Przechodząc do oceny przesłanki związku przyczynowego między ruchem przedsiębiorstwa i szkodą, także i w tym zakresie okoliczności zdarzenia uzasadniają stwierdzenie, że taki związek miał miejsce. Pomimo, iż strony nie były naoczniymi świadkami uszkodzenia pojazdu powódki, dla obu stron niewątpliwe było, że uszkodzenia w przedmiotowym pojeździe wystąpiły jako następstwo uderzenia upadających fragmentów blachy z budowy, prowadzonej przez pozwanego. Należy zaś pamiętać, że do wyrządzenia szkody przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu dochodzi zarówno wtedy, gdy szkoda jest bezpośrednim skutkiem użycia sił przyrody i pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z niebezpieczeństwem wynikającym z zastosowania tych sił, jak i wtedy, gdy pozostaje w związku tylko z samym ruchem przedsiębiorstwa lub zakładu jako całości. Inaczej rzecz ujmując, ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, w ujęciu art. 435 k.c., to każda działalność tego przedsiębiorstwa lub zakładu, a nie tylko taka, która jest bezpośrednio związana z działaniem sił przyrody i która stanowi następstwo ich działania (vide: J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II).

Oceniając warunek spełniania przesłanek odpowiedzialności pozwanego na zasadzie art. 435 k.c. Sąd miał również na uwadze, że pozwany jako główny wykonawca zleconych robót budowlanych wraz z objęciem terenu budowy przejął obowiązki oraz odpowiedzialność za prawidłowe utrzymanie stanu terenu budowy i bezpieczeństwo znajdujących się tam osób, a ponadto za wszelkie szkody powstałe w związku z robotami, w tym szkody poniesione przez osoby trzecie. Jak stanowi art. 652 k.c., jeżeli wykonawca przejął protokolarnie od inwestora teren budowy, ponosi on aż do chwili oddania obiektu odpowiedzialność na zasadach ogólnych za szkody wynikłe na tym terenie. Poprzez ogólne zasady odpowiedzialności w tym przypadku należy rozumieć nie tylko art. 415 k.c. ale także przepisy szczególne w ramach odpowiedzialności deliktowej, w tym zwłaszcza art. 435 k.c.

Należy w tym miejscu wskazać, że strona pozwana nie zdołała w niniejszym postępowaniu wykazać przesłanek zwalniających ją z odpowiedzialności na zasadzie art. 435 k.c. tj. działania siły wyższej bądź winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą prowadzący przedsiębiorstwo (zakład) nie ponosi odpowiedzialności. Pozwany, będąc reprezentowanym w sprawie przez profesjonalnego pełnomocnika, nie podjął w tym zakresie inicjatywy dowodowej, ograniczając się do gołosłownego powołania się na fakt występowania w przedmiotowym dniu silnego wiatru.

W ocenie Sądu Rejonowego, takie stwierdzenie nie jest wystarczające dla uznania, że przyczyną zdarzenia była siła wyższa. Pojęcia siły wyższej ustawodawca – co prawda - nie definiuje, ale przyjmuje się właściwie powszechnie, iż stanowi ona zdarzenie zewnętrzne, którego skutków nie da się przewidzieć, ani też im zapobiec, przy czym wymaga się, aby wszystkie te cechy występowały łącznie. Typowymi przykładami siły wyższej są powodzie, huragany, wyładowania atmosferyczne, trzęsienia ziemi, czy działania wojenne. Siła wyższa musi mieć swe źródło poza przedsiębiorstwem (zakładem), przy czym nie chodzi tu o teren, na którym operuje dane przedsiębiorstwo lub zakład, a raczej o sferę jego działania. Przy zaawansowanych technologicznie w dzisiejszych czasach możliwościach prognozowania pogody – silne wiatry są zwykle przewidywane, co pozwala minimalizować skutki ich działania, a już na pewno winno skutkować

odpowiednim zabezpieczeniem fragmentów blachy tak by nie ulegały one przemieszczeniu. Pozwany nie wykazał, by silny wiatr wiejący w dniu zdarzenia miał charakter zjawiska nagłego - nie prognozowanego, nie wykazał też siły tego wiatru - nie zaoferował w tym kierunku żadnych wniosków dowodowych, a niewątpliwie ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na stronie pozwanej.

Jednocześnie materiał dowodowy nie wskazał również, aby szkoda była wynikiem winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą prowadzący przedsiębiorstwo (zakład) nie ponosi odpowiedzialności.

Poczynione wyżej ustalenia faktyczne dają zatem podstawę do przyjęcia, iż wszystkie wskazane wyżej przesłanki odpowiedzialności pozwanego zostały spełnione, co skutkuje orzeczeniem jak w pkt. I wyroku.

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c. Pozwany przegrał sprawę w całości, w związku z czym ponosi on koszty niniejszego procesu. Na poniesione przez powódkę koszty składa się uiszczona opłata sądowa od pozwu, opłata od pełnomocnictwa i wynagrodzenie pełnomocnika zawodowego, adwokata w kwocie 900 złotych. (§ 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłata za czynności adwokackie).